

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آذربایجان به روایت کارت پستال های تاریخی

• دکتر شمس‌الدین ابراهیم پورحسین خونیق

سیر شفا سہ

یورحسین خونیک، ابراہیم، ۱۳۵۰ - گردآورنده

عنوان و نام پدیدآور

آذربایجان به روایت کارت‌پستال‌های تاریخی / به کوشش ابراهیم پورحسین‌خونیک.

مشخصات نشر

: تعریف: اختصار، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری

: ۲۰۰ ص: مصور.

شاید

97A-962-517-873-2:

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع

کارت‌پستال‌ها -- ایران -- آذربایجان

موضوع

Postcards -- Iran -- Azerbaijan :

موضوع

آذربایجان — تاریخ — قرن ۱۳ق. — اسناد و مدارک

موضوع

Azerbaijan(Iran) -- History -- 19 th century -- Sources :

رده‌بندی کنگر

DSR ۲۰۰۱/۳۲۷۹ ۱۳۹۵:

رده بندی دیوید

955/2:

شماره کتاب شناسی ملی

٢٥٠١٠٠

شیر اختر

آذربایجان به روایت کارت پستال های تاریخی

ابراہیم پور حسین خونیق

نشر اختر ● چاپ امین

چاپ اول ۱۳۹۵ • تیراژ: ۲۰۰۰ جلد • ۲۰۰ صفحہ • قطع وزیری

شماره: ۹۷۸-۹۶۴-۵۱۷-۸۷۳-۲

مرکز فروش: تبریز - اول خیابان طالقانی، نشر اختر

تلفن: ۰۹۱۴۱۱۶۶۸۹۷ و ۰۴۱-۳۵۵۵۵۳۹۳

قیمت: ۳۵۰۰۰ تومان

مقدمه

تاریخ پرفراز و نشیب، آذربایجان، در دوران قاجار همواره از نگاه هنرمندان و تاریخ نویسان از اهمیت خاصی برخوردار بوده. آثار به جا مانده هنری در این دوران معرف بخشی از فرهنگ این دوره می باشد که کارت پستال، یکی از تاریخی از آن جمله اند.

کارت پستال اولین بار در سال ۱۸۶۹ میلادی در کشور اتریش عرضه گردید. در انگلستان از سال ۱۸۷۰ میلادی و در سوئیس، لوگزامبورک و ایتالیا از سال ۱۸۷۴ میلادی از کارت پستال استفاده شد. بعد از پیشرفت عکاسی در اواخر قرن نوزدهم، چاپ اولین کارت پستالها در اتریش و فرانسه و سایر کشورها، تهیه کارت پستال از سال ۱۸۷۶ در ایران نیز به صورت محدود و خصوصی رایج گردید. این کارت پستالها در واقع ورقه های مقوای رنگی برای ارسال پیام و یا نوشته ای کوتاه به دوستان و نزدیکان که بعدها این ورقه مقوایی به صورت پستی و سوره در آمده و تمبرهایی روی آن چسبانده می شد. در آن زمان غوغای بی سوادگی بسیاری از مردم و عدم اطلاع رسانی و دسترسی آسان به روزنامه ها، بهترین راه آگاهی مردم از طریق کارت پستال به حساب می آمد. چاپ کارت پستالهایی با مضامین شکنجه، اعدام، تحصن ها و راه پیمایی های مختلف افراد سرشناس جنبش مشروطه همگی راهی بود برای آگاهی و اطلاع رسانی مردم.

بیشترین کارت پستال های چاپ شده مربوط به دوران مشروطیت می باشد چرا که تاریخ مشروطه ایران پر از حماسه و ایثار و نیز رویدادهای مختلف است که هریک به نوبه خود در تاریخ نگاشته شده. یکی از مؤلفه های آن نیز ورود دوربین عکاسی و هنر عکاسی به بطن ایران است. این حرکت، عکاسی را از دربار قاجار بیرون کشید و به بطن جامعه آورد و از آن زمان هنر عکاسی در میان مردم رواج یافت. بعد از این جریان اولین عکس های مبارزات آذربایجانی ها را عکاسان دربار تبریز گرفتند و پس از آن هم عکاسان گرجی و ارمنی هستند که عکس های مجاهدین

مشروطه را می‌گیرند و آن دوران را ثبت می‌کنند.

بعد از آنکه انقلاب مشروطیت عکاسی را به عنوان یک پدیده اجتماعی و یک رسانه مطرح نمود، عکاسی در ایران مبدل به یک جریان اجتماعی شد. در آن زمان از نظر فنی چاپ عکس در روزنامه‌ها ممکن نبود، اغلب عکس‌ها در دست مردم گردش می‌کرد، و به تدریج بسیاری از این عکس‌ها برای تحریک احساسات عمومی به صورت کارت پستال چاپ و در بین مردم پخش شدند.

بعد از مشروطه، عکاسی از ابنیه و آثار مختلف از گوشه و کنار ایران به خصوص پایتخت مانند شهر سازی، ساختمان‌های جدید الحداث، راه آهن، حمل و نقل و بسیاری از موضوعات دیگر رایج گردید، اکثر این عکس‌ها قبل از ظهور عکس رنگی به صورت سیاه و سفید بوده و گاهی با دست رنگی شده است. کارت پستال‌هایی که با دست رنگ آمیزی می‌شدند و به آنها دست رنگ می‌گفتند خود هنری منحصر به فرد بوده که عکس‌ها را با استفاده از ظرافت و زیبایی خاص رنگ می‌کردند و چیزی بین عکس رنگی و نقاشی به وجود می‌آمده است که نمونه‌هایی از آن را در صفحات این اثر آورده شده است.

اثر حاضر در بررسی کارت پستال‌های تاریخی مانده از دوره قاجار تا ده‌های گذشته در خطه آذربایجان می‌کوشد شرح وقایع از میراث فرهنگی گشتگان را با عنوان کارت پستال‌های تاریخی با اندکی شرح در اختیار علاقه مندان گذارد، آنچه می‌توان از این کارت پستال‌ها نام برد، به عنوان نشان و بخشی از فرهنگ گذشته ما مردم تاریخ ساز است که علاوه بر نشان از تغییرات چشمگیر این خطه از ایران در گذر زمان و در مقایسه با وضعیت امروز، برگ‌هایی از میراث فرهنگی و ملی ما را نشان می‌دهد.

در پایان از مدیریت محترم و کارکنان مرکز اسناد منطقه شمال آذربایجان و همچنین از دوستان ارجمند آقایان ناصرالدین حسن‌زاده مجموعه دار، رضا سرابی اقدم و خرد و مصطفی پور که با در اختیار گذاشتن بخشی از عکس‌های تاریخی خود اینجانب را یاری نمودند، تشکر می‌نمایم و سخن آخر اینکه تمامی تصاویر به جز چند مورد اکثراً از آرشیو شخصی اینجانب که در سالیان طولانی جمع آوری نموده‌ام استفاده شده است.

ابراهیم پورحسین خونیق